

Ми впевнені, що екологізація змісту навчальних дисциплін є посилюючим завданням, на яке повинен звертати увагу кожен викладач, зокрема, торкаючись моральних аспектів майбутньої професійної діяльності студентів, їхнього самовизначення щодо прийняття тих чи інших професійних рішень, у контексті іміджевих проблем, перспектив розвитку підприємств та організацій тощо. Здатність встановлювати екологічно зумовлені пріоритети і надавати їм ефективного процесуального забезпечення, на наш погляд, слід розглядати однією з найважливіших компетенцій фахівця XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Іванова Т.М. Екологічна освіта як базова складова екологічної політики держави / Т.М. Іванова // Вісник національного авіаційного університету. – 2017. – №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/12553/17023>
2. Курняк Л.М. Екологічна освіта в контексті формування особистості / Л.М. Курняк // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2016. – №12. – С. 24–26.
3. Шумілова А.В. Формування екологічної свідомості школярів еколого-освітніми заходами НПП «Слобожанський»/ А.В. Шумілова // Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Екологія». – Вип. 13. – 2015. – С. 104-111.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ УМСА

Підлужна С.А.
(Полтава, Україна)

Анатомія людини – це важка, складна і в той же час конкретна наука. Важкість її визначається необхідністю вивчення великої кількості спеціальних термінів українською та латинською мовами, пізнанням значної кількості анатомічних утворень. Анатомія людини є фундаментальним предметом медичної освіти, знання якого необхідне для професійної підготовки лікарів будь якої спеціальності.

Проблеми методології викладання морфологічних дисциплін як основоположних у медичній підготовці за спеціальністю «лікар» і, зокрема, анатомії людини, давно цікавлять методистів даної дисципліни.

Розуміння ролі і місця анатомії людини у загальній системі підготовки лікаря вимагали підвищення якості навчально-виховної роботи, яка визначається: оптимізацією навчального процесу, підвищенням педагогічної майстерності і застосуванням індивідуальних підходів викладання цієї дисципліни.

Сьогодні здійснюється перехід до компетентісно-орієнтованої освіти, коли внаслідок інтегрування понять «знання-розуміння-навички» формуються здатність і готовність до професійної діяльності, позначені як компетенції. Особливості викладання анатомії людини в сучасних умовах обумовлені, перш за все, високими вимогами до рівня анатомічних знань майбутніх лікарів, як фундаменту професійної і світоглядної підготовки. Вдосконалення навчального процесу і підвищення якості підготовки навчального процесу, підвищення якості підготовки студентів є пріоритетним завданням кафедри анатомії людини УМСА.

При викладанні предмета студентам різних факультетів необхідно враховувати свої специфічні особливості. Так, для студентів педіатричного факультету необхідно враховувати вікові особливості органів і систем організму дитини; для студентів стоматологічного факультету – особливості зубо-щелепного апарату людини.

Сучасна педагогіка виходить з того, що студент вищої школи повинен бути не лише об'єктом навчання, що пасивно сприймає інформацію викладача, але й покликаний

одночасно бути його суб'єктом, що самостійно володіє знаннями і розв'язує ситуаційні задачі. Для цього у студента вищої медичної школи, який отримує основи морфологічних знань, необхідно виробляти не тільки навички уважного сприйняття інформації, але й самостійне вміння виконувати препарування виділених об'єктів, а також розв'язувати проблемні задачі [1].

Реформування сучасної медичної освіти суттєво відбилося в системі навчання анатомії. Скорочення годин, які відводяться на вивчення предмета, призвело до того, що такий фундаментальний медичний предмет опинився в умовах жорстких часових рамок, коли певна частина годин прийшла на самостійну роботу студента, що абсолютно не враховує контингент студентів, які навчаються. У даний час значна частина студентів не може адаптуватися до роботи з достатньо великим обсягом усного матеріалу, із роботою з анатомічними препаратами. Для вчорашніх школярів більш знайомою формою навчання є тестові завдання. Вступивши до вищого медичного закладу більшість першокурсників зберігають шкільний стереотип мислення. Відтворюючи «зазубрений» матеріал, студенти часто не можуть дати осмислені відповіді на питання викладача. Дуже важливим для активного відношення студентів до навчання є:

1. Усвідомлення цінності знань для практичної діяльності лікаря
2. Усвідомлення мети навчання і самостійне формулювання навчальних задач.
3. Навчальна мотивація.
4. Самооцінка процесу і результатів навчальної діяльності.

Нажаль, більшість студентів молодших курсів не володіють такими здібностями. Таким чином, першокурсник, не встигнувши адаптуватися, опиняється в середовищі з іншими вимогами, установками, великим обсягом навчального матеріалу. Звідси і великий відсоток відрахування студентів молодших курсів. В роботі кафедри анатомії людини самостійна робота студентів традиційно полягала, перш за все, у препаруванні трупа. У даний час суттєвою проблемою у забезпеченні наочності навчального процесу є оснащення практичних занять і лекційного курсу натуральними анатомічними препаратами, які б мали і відповідали санітарно-гігієнічним та екологічним вимогам. Трупний матеріал в навчальному процесі кафедри анатомії людини є об'єктом вивчення, і його неможливо замінити ніякими муляжами, планшетами, електронно-наочними посібниками. Не менш важливою проблемою є пошук нових екологічно чистих способів консервації біологічних об'єктів, оскільки традиційні методи фіксації матеріалу не задовольняють повною мірою адекватності забезпечення навчального процесу, перш за все внаслідок шкідливого впливу на організм професорсько-викладацького складу і студентів, а також у зв'язку із значними проблемами консервації, зберігання і використання таких препаратів.

Провідним принципом в процесі вивчення анатомії людини є принцип наочності. Змістовною стороною процесу навчання анатомії людини є наочність викладання. Натуральні препарати органів людини, представлені окремо або в системі органів, супроводжують процес вивчення анатомії. Просторове уявлення про орган і його частини студент може отримати лише через препарат, який несе в собі «наочність» – основоположний принцип вивчення анатомії.

Внаслідок скорочення часу, відведеного на вивчення анатомії, останнім часом зменшилась кількість годин для препарування. Студенти вивчають анатомію на вологих препаратах, на муляжах и макетах. Але не можна не погодитись, що найкращий спосіб вивчити тримірну анатомію – препарування трупного матеріалу. Це навчально-досліджувальний процес, який дає студентам перше передклінічне мислення і розвиває першу мануальну чутливість, орієнтує їх в інструментарії і вчить правильно ним користуватися, що стане необхідним студенту на старших курсах і в подальшому – у професійній діяльності. Труп можна розглядати як «перший пацієнт» для студентів молодших курсів.

Одним із важливих носіїв інформації про будову тіла людини є музейні препарати. Анатомічний музей – це не лише зібрання анатомічних препаратів, але й місце проведення практичних занять. Останнім часом, коли немає можливості працювати з

трупним матеріалом, виготовляти вологі препарати, музей як ніколи відіграє велику роль у навчальному процесі. Це єдине місце, де студент-медик має можливість побачити орган у природному вигляді. Музей кафедри анатомії людини УМСА відомий не лише у нашому місті. Про наш музей знають і за кордоном, за останні роки нас відвідали громадяни Угорщини, Австралії, Ізраїлю, Італії, Німеччини, Канади, Ірану, Йорданії, Індії та інших країн.

Однією з ефективних сучасних технологій навчання є кейсова технологія («case-study»), запропонована Школою бізнесу Гарвардського університету США у 60-ті роки ХХ ст.). Ядром кейс-технології є ситуаційні задачі, які дозволяють засвоювати знання і формувати вміння, навички в результаті активної самостійної роботи студентів по вирішенню проблемної задачі, вчать аналізувати, сприяють активній самостійній роботі студентів по розв'язуванню проблемної задачі, спонукають обґрунтовувати обране рішення [2]. В якості активного методу навчання при викладанні анатомії використовують складені на кафедрі анатомії людини УМСА ситуаційні задачі для студентів всіх спеціальностей українською, російською та англійською мовами. Ці задачі побудовані по єдиному принципу: коротко сформульована умова, яка містить конкретні факти або клінічну ситуацію із запропонованими анатомічними питаннями, відповіді на які ґрунтуються на умовах цієї задачі. Ситуаційні задачі-питання зачіпають питання, які стосуються принципово важливих анатомічних утворень, наближують теоретичні знання з анатомії людини до запитів клініки. На відміну від звичайних тестових завдань, які мають правильну відповідь, є ситуаційні задачі, які відповіді не мають і студент повинен здійснювати пошук вирішення проблеми самостійно.

Список використаних джерел:

1. Підлужна С.А. Інноваційні технології у навчальному процесі на кафедрі нормальної анатомії Української медичної стоматологічної академії /С. А.Підлужна // Мат. навчально-наукової конференції з міжнародною участю «ХVI Каришинські читання»: Полтава, 30-31 травня 2019 року.
2. Сурмин Ю.А. Ситуационный анализ или анатомия кейс-метода / Ю.А. Сурмин. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002.

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ МЕРЕЖНОЇ ОСВІТНЬОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Пітель Я.О., Гаврилов Д.Д., Гордієнко О.В.
(Полтава, Україна)

Сучасність ставить нас перед дилемою: або ми зустрічатимемо її виклики добре озброєними, або ж безславно програємо цивілізованому світові у битві якщо не за передові, то хоча б за посередні позиції у ньому.

Саме таким викликом на сьогодні (а точніше – на позавчора!) є вже нагально-жорстка необхідність мати пріоритетом при комп'ютеризації «...не наповнення навчальних закладів апаратними засобами, а створення мережної освітньої інфраструктури» [3], як це на федеральному рівні зробили у США, починаючи з 2000 р. Про гостру необхідність того голосно заявлено і українськими вченими. Ще у 2014 р. у збірці наукових праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми», редакційна колегія якого працювала під головуванням доктора філософських наук, професора, академіка НАПН України, І.А. Зазюна [3].

Нині ІТ (Information Technology) в освітніх закладах України, в НУШ – така ж необхідність, якою у ХХІ ст. були друковані підручники. І саме на основі щонайсучасніших інформаційних технологій має сформуватися абсолютно нове освітнє середовище, у якому немає місця консерватизму, тим більше, що перспективи, котрі